

**O‘O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI

**UMUMIY NEVROLOGIYA
MODUL DASTURI**

Bilim sohasi: 900000 – Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta‘minot

Ta‘lim sohasi: 910000 – Sog‘liqni saqlash

Mutaxassislik: 70910209 – Nevrologiya

Toshkent – 2022

Fan/modul kodi MBIAF	O'quv yili 2021-2022	Semestr 1-4	Kreditlar 48	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 12	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Ichki kasalliklar	720	720	1440

I. Modulning modulining dolzarbligi va oliy kasbly ta'limdagi o'rni

Nevrologiyaning bir qismi va asosi xisoblangan umumiy nevrologiya markaziy va periferik asab tizimining tuzilishi, zararlanishi va uning natijasida kelib chiqadigan sindromlarni, ularni tekshirish usullarini, topik diagnostikasini o'rganadi. Umumiy nevrologiyada olingan bilimlar bo'lajak yosh asab kasalliklari shifokorlari – nevrologiya mutaxassisligining magistratura talabalariga nafaqat xususiy nevrologiyani o'rganishda, balki ularning amaliyotida ham asqotadi.

Nevrologiya mutaxassisligining magistratura talabalariga yukori malakali mutaxassis sifatida nafakat davolash ishini, balki administrativ-boshkaruv, tibbiy-ijtimoiy, ilmiy-pedagogik va tashkiliy metodik ishlarni bajara oladigan bilimlarga ega bo'ladilar.

II. O'quv modulning maqsadi va vazifasi

Modulni o'qitishdan maqsad – Sog'liqni Saqlash tizimining birlamchi bo'g'inida jinsi, yoshidan qat'iy nazar yoki alohida shaxslarga va oila a'zolariga yuqori malakali tibbiy yordam ko'rsata olish hamda doimiy profilaktika chora-tadbirlarini o'tkazishni o'rgatishdir.

Umumiy nevrologiya modulni o'qitishdan maksad talabalarni:

- nevrologiya mutaxassisligi bo'yicha boshlang'ich bilimlarni olishni;
- markaziy va periferik asab tizimi klinik anatomiyasi, fiziologiyasini;
- markaziy va periferik asab tizimini zararlanishi natijasida paydo bo'luvchi sindromlarni o'rganishni;
- turli asab tizimi kasalliklarida uning zararlangan qismini aniqlashga asoslanib sindromologik va topik tashxis qo'ya olishni;
- asab tizimi kasalliklariga tashxis qo'yishda zarur bo'lgan paraklinik tekshiruv metodlari haqida ma'lumotlarni bilishni va ularni qo'llay olishni;
- tibbiyot oliy o'quv yurtlari kafedralarida yoki nevrologiya kurslarida pedagogik faoliyat ko'rsatishni;
- turli kasalliklarni patogenezi o'rganish va patologik jarayonlarni modellashtirishni o'zlashtirish bilan tanishtirishdan iborat.

III. Asosiy nazariy qism (seminar mashg'ulotlari)

Modulning nazariy-amaliy mashg'ulotlari mazmuni

1-mavzu. Neyronning tuzilishi va uning tarkibiy qismlari. Neyronning dinamik polyarizatsiyalash qonuni. Nerv tolasi, tuzilishi va funktsional xususiyatlari. Sinaps, tuzilishi va funktsional xususiyatlari. Neyroglia uning shakllari, vazifalari va ularning patologiyadagi ahamiyati.

2-mavzu. Nerv tizimi ontogenezi va filogenezi. Bosh va orqa miyaning makroskopik tuzilishi.

3-mavzu. Ixtiyoriy elementar harakatlar. Harakat yo'lining markaziy va periferik neyronlari. Piramida tutami yo'li. Harakat fiziologiyasi. Mushak tonusi.

4-mavzu. Ixtiyoriy harakatni tekshirish usullari. Harakat patologiyasi. Parez va paralichlar. Falajlikning markaziy va periferik turi.

5-mavzu. Ekstrapiramida tizimi anatomiya va fiziologiyasi. Pallidar va striar tizim tuzilishi. Ekstrapiramida tizimini tekshirish usullari.

6-mavzu. Ekstrapiramida tizimi patologiyasi. Akinetiko-regid sindrom. Giperkinetik sindromlar.

7-mavzu. Miyacha yarim sharlari va chuvalchangi makroskopik va mikroskopik anatomiyasi. MNS boshqa qismlari bilan miyachaning bog'lanishi. Miyacha fiziologiyasi. Miyacha vazifalarini tekshirish usullari.

8-mavzu. Miyacha patologiyasi. Miyacha yarim sharlari va chuvalchangining shikastlanish sindromlari.

9-mavzu. Fiziologik reflekslar:shartli va shartsiz. Yuzaki va chuqur reflekslar. Reflektor yoy tuzilishi.

10-mavzu. Patologik reflekslar: bukuvchi va yozuvchi reflekslar guruhlar. Oral avtomatizm reflekslari va patologik sinkenezialar.

11-mavzu. Analizatorlar: tarkibiy qismlar va ularning tuzilish printsiplari. Sezgi turlari. Ekstraretseptiv va proprioretseptiv sezgi. Yuzaki sezgi yo'lining tuzilish. Yuzaki sezgini tekshirish usullari.

12-mavzu. Chuqur sezgi yo'lining tuzilishi. Chuqur sezgini tekshirish usullari.

13-mavzu. Yuzaki sezgi patologiyasi. Sezgi buzilish turlari: tserebral, spinal, segmentar.

14-mavzu. Chuqur sezgi patologiyasi. Sezgi buzilish turlari: tserebral, spinal, segmentar.

15-mavzu. I juft. Hidlov nervi anatomiyasi va fiziologiyasi. Hidlov nervini tekshirish usullari.

16-mavzu. Hid bilish patologiyasi.

17-mavzu. II juft. Ko'ruv nervi anatomiyasi va fiziologiyasi. Ko'ruv nervini tekshirish usullari.

18-mavzu. Ko'ruv patologiyasi. Nerv – mushak kasalliklari kasalliklarining differentsial diagnostikasi, genetik maslahat, davolash.

19-mavzu. 3,4,6 juftlar. Ko'zni harakatlantiruvchi nervlar nervlar makroskopik va mikroskopik anatomiyasi. Ko'zni harakatlantiruvchi nerv yadrosi tarkibidagi hujayra guruhlar hosilalarining joylashishi. Qorachiq innervatsiyasi. Ko'zni

haraktlantiruvchi nerv fiziologiyasi.

20-mavzu. Ko'z olmasi tashqi mushaklari vazifasi. Ko'z olmasi ichki mushaklarining simpatik innervatsiyasi.

21-mavzu. Ko'zni haraktlantiruvchi mushaklar patologiyasi. Tashqi, ichki va total oftalmoplegiya.

22-mavzu. Qorachiq refleksleri patologiyasi. Argayl-Robertson sindromi. Klod-Bernar-Gorner sindromi. Ko'zni araktlantiruvchi nervlarni tekshirish usullari.

23-mavzu. 5 juft. Uch shoxli nerv anatomiyasi va fiziologiyasi. Uch shoxli nervni tekshirish usullari.

24-mavzu. Uch shoxli nerv patologiyasi.

25-mavzu. 7 juft. Yuz nervining anatomiyasi va fiziologiyasi. Yuz nervni tekshirish usullari.

26-mavzu. Yuz nervi patologiyasi.

27-mavzu. 8 juft. Dahliz-chig'anoq nervi anatomiyasi va fiziologiyasi. Dahliz-chig'anoq nervini tekshirish usullari.

28-mavzu. Dahliz-chig'anoq nervi patologiyasi.

29-mavzu. 9 juft. Til-halqum nervi. Anatomiya, fiziologiya (yutish, fonatsiya va artikulyatsiya, fiziologik jarayonlarni vegetativ boshqarishdagi ishtroki). Til-halqum nervini tekshirish usullari.

30-mavzu. Til-halqum nervi patologiyasi.

31-mavzu. 10 juft. Adashgan nerv. Anatomiya, fiziologiya (yutish, fonatsiya va artikulyatsiya, fiziologik jarayonlarni vegetativ boshqarishdagi ishtroki). Adashgan nervni tekshirish usullari.

32-mavzu. Adashgan nerv patologiyasi.

33-mavzu. 11 para. Qo'shimcha nerv. Anatomiya, fiziologiya. Qo'shimcha nervni tekshirish usullari va qo'shimcha nerv patologiyasi. Bo'yin qiyshiqliqi turlari. **12 juft. Til osti nervi.** Anatomiya, fiziologiya. Til osti nervini tekshirish usullari.

34-mavzu. Qo'shimcha nerv patologiyasi.

35-mavzu. Til osti nervi patologiyasi. Bulbar va psevdobulbar paralichlar. Alternirlashgan sindromlar.

36-mavzu. Bosh miya po'stlog'i. Bosh miya yarim sharlari po'stlog'i anatomiyasi va tsito-arxitektonikasi. Bosh miya po'stlog'i fiziologiyasining umumiy savollari. Bosh miya po'stlog'ida markazlar joylashishi.

37-mavzu. Bosh miya yarim sharlari assimetriyasi haqidagi zamonaviy tushunchalar. Bosh miya po'stlog'i zararlanishidagi asosiy neyropsixologik sindromlar: agnoziya, apraksiya, fikrlashni buzilishi, aleksiya, agrafiya.

38-mavzu. Nutq, gnozis, praksis buzilishlaridagi neyropsixologik tekshirish usullari. Po'stloqning o'choqli zararlanishlarining topik diagnostikasi.

39-mavzu. VNS anatomiyasi. Segmentar va segment usti bo'limlari haqida tushuncha. VNS segmentar bo'limi anatomiyasi.

40-mavzu. Vegetativ gangliylar, vegetativ tolalar va VNS simpatik va parasimpatik bo'limlari o'tkazgichlari.

41-mavzu. VNS segment usti bo'limi anatomiyasi. Limbiko-retikulyar kompleks va uning asosiy vazifalari. VNS fiziologiyasi.

42-mavzu. VNS asosiy vazifalari: vegetativ tonus, vegetativ reaktivlik va

faoliyatni ta'minlash.

43-mavzu. VNS segmentar va segment usti bo'limlarini tekshirish usullari.

44-mavzu. Chanoq a'zolari innervatsiyasi. Chanoq a'zolari vazifalarining boshqariluvchi markaziy va periferik mexanizmlari. Chanoq a'zolari vazifasini buzilishi. Chanoq a'zolari vazifasi buzilishining markaziy va periferik turlari

45-mavzu. Asab kasalliklari klinikasidagi neyrofiziologik usullar. Klinik EEG. Normal EEG. EEG tekshirishga ko'rsatmalar. EEG ko'rsatkichlarni vizual va hisobiy baholash. EEGni klinik nevrologiyadagi ahamiyati.

46-mavzu. EMG va ENMGning periferik asab tizimi va nerv-mushak apparati kasalliklaridagi ahamiyati. Me'yordagi ENMG ko'rsatkichlar. ENMG ko'rsatkichlarni sifatli va miqdoriy baholash. Klinikada ENMGning ahamiyati.

47-mavzu. Exoentsefaloskopiya (ExoES) va uning bosh miya kasalliklari diagnostikasidagi ahamiyati. ExoES o'tkazish texnikasi. Ultratovush diagnostika usullarining klinik nevrologiyadagi ahamiyati. Reoentsefalografiya (REG)-ko'rsatkichlar normada va patologiyada. Qon-tomir kasalliklaridagi REG. REG o'tkazish texnikasi.

48-mavzu. Kraniogramma va spondilogrammalarni klinik tavsiflash. Vertebrologiya va klinik nevrologiyada rentgenodiagnostika ahamiyati. Zamonaviy neyrovizualizatsiya usullarining bosh va orqa miya zararlanishidagi ahamiyatlari. KT va MRT tekshiruvlari natijalarini klinik tavsiflash.

49-mavzu. Likvorodiagnostika. Serebrospinal suyuqlik fiziologiyasi (sekretsiya, oqishi va rezorbtsiya). SSS olish usullari. Likvorologik tekshirishlar. Likvor ko'rsatkichlari normada va patologiyada.

50-mavzu. Miya pardalari va likvor bosimi buzilishi sindromlari. Bosh miya yallig'lanish va qon-tomir kasalliklari diagnostikasidagi ahamiyati.

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsifiya etiladi:

1. Nevrologik statsionar

Rotatsiya maqsadi: Nevrologik statsionardagi bemorlarni olib borish ko'nikmalariga ega bo'lish.

2. Poliklinika

Rotatsiya maqsadi: Poliklinika sharoitida bemorlarni olib borish ko'nikmalariga ega bo'lish, sog'lom aholini kuzatish; nevrologik kasalliklar profilaktikasi, nevrologik reabilitatsiya chora-tadbirlarini olib borish ko'nikmalariga ega bo'lish.

3. Nevrologiyadagi funktsional diagnostika.

Rotatsiya maqsadi: Nevrologik praktikada ExoEG, EEG, ENMG bilan ishlash ko'nikmalariga ega bo'lish.

4. Neyroreanimatsiya

Rotatsiya maqsadi: Neyroreanimatsiya bo'limidagi bemorlarni tashhislash, davolash va oldini olish ko'nikmalariga ega bo'lish.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Asab tizimining ontogenezi xususiyatlari.
2. Ixtiyoriy xarakat buzilishining topik diagnostikasi.
3. Sezgi buzilishi topik diagnostikasi
4. Xarakat koordinatsiyasi buzilishi sindromlari
5. Bosh miya kranial nervlari zararlanishi topik diagnostikasi va klinikasi.
6. Oliy asab tizimi zararlanishi topik diagnostikasi va klinikasi

Modul bo'yicha kurs ishi.

Modul bo'yicha kurs ishi namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

VI. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari

Asosiy adabiyotlar

1. «Praktikum po nevrologii .Madjidova Ye.N.Ukuv kullanma 2017yil . – 176 b.
2. «"Asab kasalliklari» Ibodullaev Z.R.Fan va texnologiya ,2014 yil,1000b.
3. Gusev Ye.I.,Konavalov A.N.,Skvortsova V.I.-Nevrologiya i neyroxirurgiya .Tom 1 2015
4. "Sekrety nevrologii" L.A.Rolak,2015 yil,592b.
5. Moris Viktor,Allan X.Ropper .Rukovodstvo po nevrologii ,2018 yil,590b.
6. Umumiy nevrologiya darslik 2019 yil Xodjueva D.T., Karpov S.M., Xaydarova D.K., Raxmatova D.I.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 29 b.
2. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 47 b.
3. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 485 b.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi PF-4947-sonli Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda.
5. Gusev Ye.I.,Konavalov A.N.,Gext A.B.-Nevrologiya .Natsionalnoe rukovodstvo.Kratkoe izdanie ,2018 yil

6. Ibodullaev Z.R. "Nevrologiya" UASh uchun ukv kullanma ,2018 yil -496 b.
7. «Insult va koma» Ibodullaev Z.R. Vrachlar uchun kullanma, F.:Fan va texnologiya. 2012. – 196 b.
8. Topicheskiy diaqnoz v nevrologii po Peteru Duusu,Anatomiya ,fiziologiya ,klinika 2012yil -366b.
9. Mixaylenko A.A.-Topicheskaya diaqnostika v nevrologii ,2000yil
- 10.«Asab kasalliklari propedevtikasi» Asadullaev. M.M., Aslanova S.N. Tibbiyot oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik. T.:Davlat milliy nashriyoti. 2008. – 336 b.
11. «Nevrologiya», M.A. Samuels, M. Praktika, 1997. – 640 s.
12. «Nevrologiya» Spravochnik prakt. vracha. Shtulman D.R. Levin. O.S. 4-e izd. pererab. i dop. M.: MYeDpress-inform,2005. – 944 s.
- 13.« Nasledstvennyye bolezni nervnoy sistem» Rukovodstvo dlya vrachey. Veltischeva Yu.Ye. Temina P.A. M.: Meditsina, 1998. – 496s.
- 14.«Porajeniya perifericheskix nervov i koreshkovyye sindromy»Mumentalera M. Shtyora M. Myullera-Falya G. M.: MYeDpress-inform,2013. – 616s.
- 15.«Rukovodstvo po detskoy nevrologii» Pod.red. Guzevoy V.I.OOO «Izdatelstvo FOLIANT»,2004. –496 s.
- 16.«Bolezni nervnyye bolezni» Rukovodstvo dlya vrachey.2-x t. Pod.red.Yaxno N.N., Shtulman D.R.M.: Meditsina 2003. – 512 s.
- 17.«Дифференциальная диагностика мышечной слабости «Rahimbaeva G.S,Musacva Yu.A,Imamov A.A. Uchebnoe posobie ,Tashkent 2019 -110s.

Internet saytlari

1. www.MedPortal.ru
2. www.evrika.ru
3. www.Med-edu.ru
4. www.med-info.ru
5. www.medagent.ru
6. www.journals.medi.ru

Toshkent tibbiyot akademiyasi tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.

Fan/modulni ishlab chiquvchilar:

Tuzuvchilar:

Raximbaeva G.S. - Toshkent tibbiyot akademiyasi asab kasalliklari kafedrasini mudiri professori, t.f.d.

Museva Yu.A.. - Toshkent tibbiyot akademiyasi asab kasalliklari kafedrasini dotsenti

Taqrizchilar:

Ichki taqrizchi: Toshkent tibbiyot akademiyasi, asab kasalliklari kafedrasini Muratov F.X. - professori, t.f.d.

Tashqi taqrizchi: - Toshkent Pediatriya tibbiyot instituti Nevrologiya va bolalar Madjidova Yo.N. nevrologiyasi tibbiy genetika bilan kafedrasini mudiri professor, t.f.d

Modul dasturi Toshkent tibbiyot akademiyasi Kengashida muxokama etilgan va tasdiqlangan (2022 yil "___" _____dagi "___" -sonli bayonnoma).

Kafedra mudiri, t.f.d., professor

Raximbaeva G.S.

TTA magistratura bo'limi boshlig'i

Imamov A.A.

O'quv-uslubiy bo'lim boshlig'i

Azizova F.X.

Toshkent tibbiyot akademiyasi tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.

Fan/modulni ishlab chiquvchilar:

Tuzuvchilar:

Raximbaeva G.S. - Toshkent tibbiyot akademiyasi asab kasalliklari kafedrasini mudiri professori, t.f.d.

Museva Yu.A.. - Toshkent tibbiyot akademiyasi asab kasalliklari kafedrasini dotsenti

Taqrizchilar:

Ichki taqrizchi: Toshkent tibbiyot akademiyasi, asab kasalliklari kafedrasini Muratov F.X. - professori, t.f.d.

Tashqi taqrizchi: - Toshkent Pediatriya tibbiyot instituti Nevrologiya va bolalar Madjidova Yo.N. nevrologiyasi tibbiy genetika bilan kafedrasini mudiri professor, t.f.d

Modul dasturi Toshkent tibbiyot akademiyasi Kengashida muxokama etilgan va tasdiqlangan (2022 yil "___" _____dagi "___"-sonli bayonnoma).

Kafedra mudiri, t.f.d., professor

Raximbaeva G.S.

TTA magistratura bo'limi boshlig'i

Imamov A.A.

O'quv-uslubiy bo'lim boshlig'i

Azizova F.X.